

'ירושלים שאינה רק שלנו'

חידת העיוורים והפיסחים

ארבעה פסוקים מתארים את הליכת דוד אל ירושלים, בעקבותיה ריבונות והפיכתה לעיר בירה. השורות - מעין כתב חידה, שברי משפטים, מילים האוצרות בתוכן סוד מסודותיה של העיר.

דברי הימים א י"א

(ד) וילך דוד וכל ישראל ירושלם היא יבוס ושמ הובסי יושבי הארץ: (ה) ויאמרו יושבי יבוס לדוד: לא תבוא הנה

וילכד דוד את מצדת ציון היא עיר דוד: (ו) ויאמר דוד כל מכה יבוסים בראשונה יהיה לראש ולשר ויעל בראשונה יואב בן צרויה ויהי לראש: (ז) וישב דוד במצד על בן קראו לו עיר דוד: (ח) ויבן העיר מסביב מן המלוא ועד הסביב ויואב יהיה את שאר העיר: (ט) וילך דוד הלך וגדול ויהנה צבאות עמו:

שמואל ב ה'

(ו) וילך המלך ואנשיו ירושלם אל הובסי יושבי הארץ ויאמר לדוד לאמר לא תבוא הנה

כי אם הסירך העורים והפסחים לאמר לא יבוא דוד הנה: (ז) וילכד דוד את מצדת ציון היא עיר דוד: (ח) ויאמר דוד ביום ההוא כל מכה יבסי ויגע בצנור ואת הפסחים ואת העורים שגאו (שגאי) נפש דוד על בן יאמרו עור ופסח לא יבוא אל הבית: (ט) וישב דוד במצדה ויקרא לה עיר דוד ויבן דוד סביב מן המלוא ובייתה: (י) וילך דוד הלך וגדול ויהנה אלהי צבאות עמו:

(כ) וישקף ארונה וירא את המלך ואת עבדיו עבדים עליו ויצא ארונה וישתחו למלך אפיו ארצה: (כא) ויאמר ארונה מדוע בא אדני המלך אל עבדו ויאמר דוד לקנות מעמד את הנרן לבנות מזבח לה' ותעצר המנפה מעל העם: (כב) ויאמר ארונה אל דוד וקח ויעל אדני המלך הטוב בעיניו (בעיניו) ראה הבקר לעלה והמרגים וכלי הבקר לעצים: (כג) הכל נתן ארונה המלך למלך ויאמר ארונה אל המלך ה' אלהיך ירצה: (כד) ויאמר המלך אל ארונה לא פי קנו אקנה מאותך במחיר ולא אעלה לה' אלהי עלות הנם ויקן דוד את הנרן ואת הבקר בכסף שקלים חמשים: (כה) ויבן שם דוד מזבח לה' ויעל עלות ושלמים וזערת ה' לארץ ותעצר המנפה מעל ישראל (שמואל ב פרק כד).

אז יקהל שלמה את זקני ישראל את כל ראשי המטות נשיאי האבות לבני ישראל אל המלך שלמה וירושלם להעלות את ארון ברית יְהוָה מעיר דוד היא ציון" (מל"א ה', א).

מדרש:

ר' יהודה אומר שלשה אבות כרתו ברית עם עמי הארץ, ואלו הם אברהם יצחק ויעקב, אברהם כרת ברית עם עמי הארץ... אמר לבני יבוס לקנות מהם את מערת המכפלה במכר טוב בזהב ובכתב לאחוזת קבר עולם, וכי יבוסים היו והלא חתיים היו אלא עיר יבוס נקרא יבוסים, ולא קבלו האנשים עליהם, התחיל כורע ומשתחוה אליהם, שנ' וישתחו אברהם לפני עם הארץ, אמרו אנו יודעים שעתיד הב"ה ליתן לך ולזרעך את כל הארצות האלה כרות עמנו שבועה שאין ישר' יורשים את עיר יבוס כי אם ברצונם, ואחר כך קנה את המכפלה במכר זהב ובכתב עולם לאחוזת עולם.

וישמע אברהם אל עפרון, מה עשו אנשי יבוס עשו צלמי נחשת והעמידו אותם ברחוב העיר וכתבו עליהם שבועת אברהם, וכשבאו ישראל רץ להכנס בעיר היבוסים ולא היה יכול מפני ברית אברהם, שנ' ואת היבוסים יושבי ירושלם לא הורישו ב"י,

וכשמלך דוד בקש להכנס לעיר היבוסים ולא הניחו אותו, שנ' ויאמר לדוד לא תבא הנה וכו' והיו ישראל כחול הים אלא בכח השבועה וברית אברהם, ראה דוד וחזר לאחוריו, שנ' וישב דוד במצודה וכו', ואין אתה יכול ליכנס בעיר היבוסים עד שהתיר כל הצלמים הללו שכתוב עליהם שבועת אות ברית אברהם, שנ' כי אם הסירך העורים והפסחים, [לא היו נכנסים במקדש חס ושלום, אלא] אלו הצלמים שענינים להם ולא יראו רגל להם ולא יהלכו. שנ' שנאי נפש דוד שהיה דוד שונא לשמוע ולראות ע"ז שנ' על כן יאמרו עור ופסח.

אמ' דוד לאנשיו כל מי שיעלה בראשונה ויסיר את הצלמים הללו שכתוב עליהם אות ברית שבועת אברהם יהיה לראש, ועלה בראשונה יואב בן צרויה ויהי לראש, ואחר כך קנה את עיר היבוסים לישראל במכר זהב ובכתב עולם לאחוזת עולם, מה עשה לקח מכל שבט חמשים שקלים הרי כלם שש מאות שקלים, שנ' ויתן דוד לארנון,

ויצחק כרת ברית עם עמי הארץ כשגר בארץ פלשתים ראה אותם שהפכו פניהם ויצא מהם בשלום והלכו אחריו אבימלך וכל גדוליו, אמ' להם הפכתם אתם את פניכם ממני, ועכשיו באתם אלי, שנ' ויאמר אליהם יצחק מדוע באתם אלי וכו' ראה ראינו כי היה ה' עמך, אמרו אנו יודעים שעתיד הב"ה ליתן לזרעך את כל הארצות האלה כרת עמנו ברית שבועה שאין לישראל יורשין את ארץ פלשתים, מה עשה יצחק כרת אמה ממתג החמור שהיה רוכב עליו ונתן לו לאות ברית שבועה, וכשמלך דוד רצה לבא בארץ פלשתים ולא היה יכול מפני אות ברית שבועת יצחק, שנ' ויקח דוד את מתג האמה מיד פלשתים, שנ' ויכנעו פלשתים ולא יכלו עוד,

יעקב כרת ברית עם עמי הארץ, אמ' לו לבן יודע אני שהב"ה עתיד ליתן לזרעך את כל הארצות האלה תכרות עמי ברית שבועה שאין לישראל יורשין את ארץ ארם, כרת עמו ברית שבועה והציב לו מצבת אבנים והביא את בניו עמו ברית שבועה, שנ' ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים, וכי אחיו היו והלא בניו היו אלא ללמדך שבניו של אדם כאחיו, אמ' לו לבן ליעקב אם לישראל יורשין את הארצות האלה אל יבאו בארץ ארם לרעה, שנ' אם אני לא אעבור אליך, וכשמלך דוד רצה לבוא בארץ ארם ולא יכול מכח ברית שבועת יעקב עד שזכ"ר ששבר את המצבה ההיא, ועליו אמ' משה רבנו עליו השלום שבר תשבר את מצבותיהם, ואחר כך כבש ארץ ארם, שנ' ויך דוד את הדרעזר בן רחוב (פרקי דרבי אליעזר פרק לה).